A. D. 1889.

CURRENDA 

Pro memoria et directione.

W Num. XX. Kurendy z r. b. na pierwszej zaraz stronnicy, w wierszu 5. zaszedł *błąd drukarski,* a mianowicie, wydrukowano: ***„po Sumie i po Nieszporach."*** — Powinno być: ***„po Sumie* nie *po Nieszporach."***

N. 4111.

Sprawozdanie Towarzystwa Św. Wojciecha w Dyecezyi naszej

o jego pracach w sprawie reformy muzyki i śpiewu kościelnego za r. 1889.

Mija rok drugi od chwili rozpoczęcia reformy muzyki kościelnej w dyecezyi Naszej. Towarzystwo św. Wojciecha, które w myśl regulaminu Ojca św. Leona XIII. pod przewodnictwem Naszem bardzo gorliwie zajęło się sprawą tej reformy, mimo wielkie trudności, z jakiemi ustawicznie walczyć musi, mimo wprost przeciwnego wpływu niektórych ludzi, co nie mając znajomości przepisów liturgii św., ani ducha pieśni kościelnych, ani nawet najelementarniejszych zasad muzyki i śpiewu, uważają, wszelką reformę na polu muzyki kościelnej za zbyteczną, a nawet za niemożliwą (świadczą o tem sprawozdania niektórych XX. Prefektów dekanalnych do Rady Towarzystwa nadesłane) rozwija się z każdym dniem coraz więcej i coraz pomyślniej, tak dalece, że każdy, kto podjętej przez Tow. św. Wojciecha pracy i jej owocom bez uprzedzenia się przypatrzy, wyzna z Psalm. Pańskim: *„A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris"* I zaiste! *„A Domino factum est"* *„Pan to uczynił"* łaską i błogosławieństwem swojem, że Tow. św. Wojciecha, jakkolwiek bardzo skromnymi rozporządza funduszami — założyło i utrzymuje *dyecezalną szkołę organistów,* w której obecnie 17 uczniów na drugim roku nauki, a 9 uczniów na I. roku nauki się znajduje. Szkoła ta jest *pierwszą i jedyną* w całym naszym kraju; wprawdzie tu i ówdzie w miastach większych i miasteczkach kształcą się organiści, pobierając naukę gry na organach czy to w konserwatoryum muzycznem, czy prywatnie u metrów muzyki; nauka jednak ta nie może iść w porównanie z nauką, jaką uczniowie pobierają w naszej Dyecezalnej szkole, w której bywa ona udzielana *systematycznie według ułożonego*

planu, obejmującego kurs *trzechletni*, w czasie którego uczniowie mają się wykształcić nietylko w grze na organach, w śpiewie ludowym i gregoryańskim, ale oraz mają poznać *zasady muzyki* ogólne, *naukę harmonii* muzycznej, *historyą* muzyki zwłaszcza kościelnej, *budowę, strój i sposoby konserwacyi organów*, nadto mają poznać *znaczenie i ducha liturgii św.*, a przez *naukę katechizmu*, przez spełnianie praktyk religijnych, i żywy udział w uroczystościach i ceremoniach Kościoła św. mają się wychować na prawdziwe sługi Boże, aby potem objąwszy obowiązki organistów przy Kościołach parafialnych w dyecezyi Naszej, mogli według upomnienia św. Pawła: *„Rozmawiając sobie w psalmach i w pieśniach i śpiewaniach duchownych, śpiewać i grać w sercach swoich Panu“* (Efez. r. 5, 19). Dlatego słusznie powiedzieć można, że dyecezalna szkoła organistów jest iście dziełem Bożem i ktokolwiek należycie pojmuje sprawę reformy śpiewu i muzyki kościelnej, ten dziełu temu przyklaśnie i rozwojowi tej szkoły dobrem słowem i ofiarną ręką sprzyjać będzie.

„A Domino factum est istud“ „Pan to uczynił“ trzeba też wyznać, patrząc się dalej na usiłowania i prace, jakie Tow. św. Wojciecha podejmuje, aby szerzyć ducha prawdziwej *kościelnej muzyki*. Dowodem tego produkcye kompozycyj kościelnych klasycznych, których wykonanie wzorowe i staranne wywierało zawsze pobożny i zbawienny wpływ na słuchaczach i na śpiewających.

W ubiegłym roku 1889 wykonano w Kościele katedralnym następujące dzieła: 1) W uroczystość św. Wojciecha, jako Patrona naszego Tow., wykonali miejscowi członkowie Tow. *Mszę orkiestralną Fr. Riegera*, — na Offertoryum odśpiewano a capella ś. p. X. Witta *„Justorum animae“* na chór mieszany; zaś Introit, Graduale, Offertorium i Communio z Graduału Rzymskiego; 2) na nabożeństwie żałobnem za duszę ś. p. ks. Dr. Fr. Witta, generalnego prezesa Towarzystwa św. Cecylii w Niemczech, znakomitego kompozytora i reformatora muzyki kościelnej, który szczególniejszą sympatyą i przyjaźnią otaczał kapłanów Polaków zajmujących się śpiewem i muzyką, a bardzo wysoko cenił dzieła naszych mistrzów polskich muzyki kościelnej z wieku XVI i XVII, wykonało Towarzystwo bardzo piękne *Requiem Kaspra Etta* na chór mieszany a capella. 3) W uroczystość św. Cecylii, Patronki muzyki kościelnej wykonano Mszę ś. p. Fr. Witta *„In honorem S. Luciae“* na chór mieszany z organami i orkiestrą smyczkową; na Offertoryum odśpiewano *„Ave Maria“* J. Groissa na chór mieszany a capella; zaś Introit, Graduale, Offertorium i Communio odśpiewał chór unisono według chorału Piotrkowskiego. Nadto 4) urządziło Towarzystwo w Wielkim Poście koncert złożony z utworów treści religijnej, na dochód ubogiej młodzieży *w bursie św. Kazimierza w Tarnowie;* na koncercie tym wykonano: a) Sachsa Oratoryum „Betania“ na sola, chór, orkiestrę, fortepian i harmonium. b) Pieśń ludową kościelną: „Dobra noc głowo święta“ oraz Palestryny: „O Bone Iesu“ na chór mieszany; c) Rheinbergera „Ave Ma-

ria“ na chór żeński z organami; wreszcie d) Witta „Stabat Mater“ na chór mieszany z organami.

Przygotowanie tego rodzaju produkcyj i wykonanie takowych wymaga nietylko wiele pracy i poświęcenia tak ze strony dyrygenta jak i ze strony śpiewających i grających, ale nadto wiele potrzebuje błogosławieństwa ze strony tego, o którym św. Paweł tak pięknie powiedział: *„A tak ani który szczepi jest czem, ani który polewa, ale Bóg, który pomnożenie dawa“* (I. Korynt. r. III, 7). I w tym więc kierunku pracy Tow. św. Wojciecha znać rękę Pańską, której my tylko *„nieużytecznymi pomocnikami jesteśmy“* wedle słów Apostoła. To też ciesząc się, że pod ręką Gospodarza Niebieskiego wzrasta i umacnia się Tow. św. Wojciecha i tak skutecznie pracuje nad naprawą muzyki kościelnej w dyecezyi Naszej, chcemy dla zachęty wszystkich, co tą sprawą się zajmują powtórzyć słowa, jakie obecnie na 12 walnem zgromadzeniu św. Cecylii wypowiedział książę biskup z Brixen do kleru: *„Przyjmijcie odemnie kilka słów zachęty. Zaręczam wam, że pracujecie nad miłem Bogu dziełem, że bierzecie udział w odkupieniu,* tj. *w odkupieniu sztuki kościelnej z pęt świeckości. Starajcie się przywrócić muzyce kościelnej jej dawną czystość i świetność. Niech was przeciwności od wypełnienia trudnego zadania nie odstraszają. Każda święta sprawa natrafia na przeszkody; bez trudów jej się nie przeprowadzi. Apostoł św. Paweł zachęca nas do wytrwałości: „Dobrze czyniąc nie ustawajmy: albowiem czasu swego żąć będziemy nie ustawając.“ (Gal. VI, 9). Jesteście na dobrej drodze, uznajecie powagę Kościoła, poddajecie się przepisom liturgicznym, przewodnią gwiazdą waszą jest posłuszeństwo. „Niech wam Bóg błogosławi“.*

Do tego sprawozdania z czynności Tow. św. Wojciecha w ubiegłym roku dołączamy kilka uwag praktycznych a mianowicie:

I. *Uwaga.* Ponieważ bez znajomości ogólnych zasad muzyki nikt należycie śpiewać ani grać nie potrafi, a tem mniej drugich śpiewać nauczyć zdoła, przeto Tow. św. Wojciecha wydało własnym nakładem małe dziełko pod tytułem: *„Zasady muzyki dla użytku organistów.“* Dziełko to ułożone przez Dr. W., członka Rady Tow. św. Wojciecha odznaczające się jasnością i zwięzłością przyjęte zostało przez krytykę muzyczną bardzo pochlebnie i uznane za bardzo pożądane, bo na krótkiej drodze wiedzie ucznia do celu. Cena jego wynosi 35 ct., nabyć je można w kancelaryi Konsystorskiej. Polecamy je jak najgoręcej wszystkim członkom Tow. św. Wojciecha. (Organiści otrzymają je gratis).

II. *Uwaga.* Uwzględniając życzenia i prośby wielu Kapłanów i organistów, zamierza Towarzystwo wydać z uwagi na nasz lud polski ***dodatek*** do śpiewnika dyecezalnego. W dodatku tym umieszczone będą przedewszystkiem pieśni ***mszalne*** polskie — suplikacye i niektóre hymny łacińskie potrzebne przy publicznem, uroczystem nabożeństwie. Przy tej sposobności polecamy, aby Przewiel. XX. Prefekci dekanalni,

XX. Dziekani i Proboszczowie, i w ogóle Kapłani zajmujący się śpiewem w parafiach, zechcieli dopilnować, aby organiści i lud trzymał się o ile być może jak najściślej tekstu i melodyi naszego *śpiewnika dyecezalnego*. Przy dobrej woli — wiele dobrego zrobić można! Niechaj nikt nie mówi, że się lud nasz nie da odzwyczaić od dotychczasowego sposobu śpiewania—albo że organiści nie chcą lub nie umią grać i śpiewać podług śpiewnika dyecezalnego. Jedno słowo Kapłana — słowo stanowcze a przytem pełne miłości zdoła i lud i organistę, jako sługę Kościoła pozyskać dla sprawy i dla chwały Bożej. Niech też nikt nie sądzi, że Tow. św. Wojciecha wydając śpiewnik dyecezalny, chciało zaprowadzić *nowe jakieś pieśni*, o nowym texcie i *nowej melodyi*, jakoby chciało zerwać z przeszłością naszą narodową. Uchowaj Boże! Właśnie umieszczone w śpiewniku dyecezalnym pieśni *wyjęte są z autentycznych, najlepszych źródeł pieśni polskich* a mianowicie: ze śpiewników Gorączkiewicz,—Mioduszewskiego i z Kancyonału T. Klonowskiego; a jeźli komu ich forma, (brzmienie, nuta) obecna nie przypada do smaku, niech nie wkłada winy na śpiewnik, który przecież powinien zawierać pieśni i ich melodye *w pierwotnej ich czystości*, ale niech się raczej sam przyzna do winy, że śpiewając sam, albo drugich ucząc pieśni kościelnych z tysiącznymi błędami co do textu i melodyi, pozbawiał Boga należnej chwały, a pieśni nasze kościelne tego uroku i wpływu, jaki tylko wtenczas wywierają, gdy się je zostawi w tej szacie, w ktorą je przybrali jej pobożni autorowie. Zasadą roztropnego w tym względzie postępowania powinno być zawsze tylko posluszeństwo Kościołowi, do którego należy czuwać, aby pieśni kościelne tak co do treści, jak i melodyi odpowiadały i liturgii św. i duchowi katolickiego Nabożeństwa, a mianowicie naszej tradycyi polskiej.

III. *Uwaga.* Z powodu zbliżającego się okresu Bożego Narodzenia zwracamy uwagę Wiel. Duszpasterzy, aby pilnie przestrzegali, żeby ani organiści ani lud nie śpiewał w Kościele wśród Mszy św. lub po nieszporach Kolend tak zwanych domowych: np. Północ już była; Dnia jednego o północy i t. p., które nie zgadzają się ze świętością Tajemnic, jakie się w domu Bożym spełniają. Piękne one są — miłą też stanowią pamiątkę rodzimej naszej poezyi — ale śpiewajmy je na chwałę Panu *w domach naszych nie zaś w Kościele*, albowiem *„miejsce to straszne jest... nie jest to nic innego jedno Dom Boży a brama niebieska,* jako mówi Pismo Boże. Czyż zresztą mało kolend, które odpowiadają pod każdym względem wzniosłości Tajemnicy Bożego Narodzenia? „Bóg się rodzi“, „Pan z nieba i łona“, Zawitajże pożądana,“ „Anioł pasterzom mówił,“ „W żłobie leży“, „Dzieciątko się narodziło“, i inne w liczbie 30 umieszczone w śpiewniku dyecezalnym są to, rzec można, kolendy ewangeliczne, które dogmat Wcielenia Syna Bożego przedstawiają, kreślą historyą Bożego Narodzenia, albo też budzą uczucia, jakiemi serce nasze przejęte być powinno ku temu Słowu Przedwiecznemu *„co się Cia-*

łem stało i mieszkało między nami". Z tych więc poważnych i rzewnych kolend wijmy wieńce i zanośmy Panu po kolendzie.

IV. *Uwaga.* Udzielamy do wiadomości Przewielebnego Duchowieństwa i organistów, oraz wszystkich członków Towarzystwa św. Wojciecha, że mamy zamiar w roku przyszłym 1890 urządzić zjazd organistów dyecezyalnych w mieście Tarnowie. Celem tego zgromadzenia będzie omówienie kwestyi reformy muzyki i śpiewu w dyecezyi, pouczenie praktyczne organistów o ich obowiązkach, wskazanie środków do należytego prowadzenia śpiewu po parafiach, wyjaśnienie najważniejszych zasad liturgii św. i śpiewu liturgicznego. Przewielebni XX. Prefekci dekanalni wskażą Nam najodpowiedniejszą porę tego zjazdu i przy sposobności zachęcą organistów do wzięcia w nim udziału. Jeżli Nam się uda przeprowadzić te Nasze zamiary przy łaskawej pomocy Pana Boga, nie wątpimy, że reforma muzyki kościelnej da się z łatwością przeprowadzić, a wtedy sercem pełnem wdzięczności znowu zawołamy: „*A Domino factum est istud et est mirabile in oculis nostris.* (Ps. 117, 23, 24).

Wykaz pobożnych w Dyecezyi składek,

za czas od 10. Października do 20. Grudnia 1889. (Patrz Kur. XVI).

I. Na Świętopietrze. Parafie: Bruśnik 10 złr. — Pilzno 10 złr. 7 ct. — Tuchów 17 złr. — Dębica 5 złr. — Chronów 7 złr. 50 ct. — Wierzchosławice 8 złr. 25 ct. — Ujanowice 15 złr. — Ropczyce 12 złr. — Jadowniki 20 złr. — Siedliska 12 złr. — Porąbka uszewska 12 złr. 60 ct. (X. Mika 3 złr.) — Lipnica murow. 15 złr. — Szczepanów 29 złr. — Jodłówka 4 złr. — Szczyrzyce 8 złr. — Podegrodzie 4 złr. 30 ct. — Witkowice 10 złr. — Biesiadki 2 złr. — Góra Ropczycka 12 złr. — Grybów 20 złr. — Nowy Sącz 29 złr. 34 ct. — Tęgoborza 10 złr. — Stary Sącz 22 złr. 75 ct.— (X. Kowalski 50 ct.) — Muszyna 6 złr. — Piwniczna 3 złr. — Biegonice 1 złr. 90 c.— Nawojowa 16 złr. 97 ct. — Ryglice 10 złr. 6 ct. — Ocieka 3 złr. 55 ct. — Otfinów 35 złr. — Ptaszkowa 2 złr. 84 ct. — Szczawnica 10 złr. 68 ct. — Straszęcin 5 złr. 50 ct. — Jazowsko 10 złr. Jasień 2 złr. 59 ct. — X. Dr. Józef Goryl 5 złr, — Parafie: Bochnia 10 złr. — Brzeźnica pod Bochnią 6 złr. — Chełm 7 złr. 95 ct. — Królówka 23 złr. — Krzyżanowice 4 złr. 2 ct. — Rzezawa 5 złr. 42 ct. — Brzeziny 10 złr. — Gumniska Fox 3 złr.

II, Na utrzymanie pamiątek wiary w Ziemi św. Parafie: Bruśnik 6 złr.— Witkowice 5 złr. 21 ct. — Nowy Sącz 15 złr. 15 ct. — Tęgoborza 2 złr. — Kamionka wielka 1 złr. — Kler Dekanatu Brzeskiego 11 złr. 20 ct.

III. Na restauracyę Kościoła katedralnego. NN. 4 złr. — X. Y. 2 złr. — Parafie: Brzeziny 2 złr. — Mikluszowice 11 złr. 74 ct. — Ostrowy 1 złr. 65 ct. — Lubcza 10 złr. — Ptaszkowa 2 złr. 36½ ct. — Ryglice 6 złr. 60 ct. — Baranów 16 złr. — Szczawnica 14 złr. 41 ct. — Limanowa 15 złr. 50 ct. — Gręboszów 10 złr. — Padew 13 złr, 79 ct. — Tylmanowa 4 złr. 80 ct. — Pleśna 5 złr. 20 ct. — Jazowsko 10 złr. — Dębica 5 złr. 25 ct. — Jaślany 4 złr. 31 ct. — Złota 1 złr. 41 ct. — Wierzchosławice 10 złr. — Pogorska Wola 2 złr. 36 ct. — Tropie 2 złr. 50 ct. — Piotrkowice 3 złr. 16 ct. — Szynwałd 5 złr. 97 ct. — Pilzno 10 złr. 69 ct. — Porąbka uszewska 7 złr. 40 ct — Iwkowa 2 złr. — Jodłówka 2 złr. 34 ct. — Mała 5 złr. 74½ ct. — Podegrodzie 4 złr. 70 ct. — Jurków 8 złr. — Biesiadki 4 złr. 15 ct. — Rzezawa 3 złr. — Tymbark 10 złr. — Brzeźnica pod Dębicą 3 złr. — Nowy Sącz 13 złr. 77 ct.— Ujanowice 10 złr. 60 ct. — Chomranice 7 złr. 33 ct. — Tęgoborza 2 złr. — Pisarzowa 1 złr. — Szczyrzyc 10 złr. — Witkowice 30 złr. — Tarnów 27 złr. 60 ct. — Szczepanów 2 złr. 70 ct. — X. Dutkowski 8 złr. — X. Niemiec 2 złr. 50 ct. — X. Górka 2 złr. — X. Siemieński 5 złr. — X. Figiel 2 złr. 50 ct. — NN. nowożeńcy z N. Wiśnicza 1 złr. — P. Bin 1 złr. — Józef i Marya Kurowscy z Podegrodzia 10 złr. — X. Wojciech Rogoziewicz z okazyi instytucyi na Uszew 10 złr. — *J. O. Książę Roman Sanguszko 100 złr.* — Parafie: Bochnia 14 złr. — Brzeźnica ad B. 3 złr. — Chełm 8 złr. 50 ct. — Królówka 10 złr. 53 ct. — Krzyżanowice 3 złr. 3 ct. — Pogwizdów 6 złr. 15 ct. — Sobolów 10 złr. 5 ct. — N. Wiśnicz 6 złr. — Łapczyca 3 złr. — Gumniska Fox 2 złr. — Dobrków 1 złr. 60 ct.

IV. Na koszta kanonizacyi Bł. Kunegundy. Parafie: Nowy Sącz 21 złr. 73 ct. — Stary Sącz 8 złr. — Biegonice 1 złr. — Nawojowa 1 złr. — Tyśmienica i XX. Dominikanie z Archidyec. Lwowskiej 8 złr. — X. Józef Franczak 2 złr. — X. Jakób Górka 2 złr. — X. Kowalski 60 centów. — X. Michał Lic z Janowic (Archidyec. Lwow.) 2 złr. — X. Lubomęski, prob. w Bełzie 5 złr. — XX. Wikaryusze w Bełzie Kalkowski i Ziołkowski 2 złr. — X. Głębocki 4 złr.

V. Na Missye katolickie. Parafie: Pilzno 5 złr. 21 ct. — Szczyrzyce 5 złr.— Stary Sącz 1 złr. 8 ct. — Biegonice 1 złr. — Nawojowa 1 złr. — Kler Dekanatu Mieleckiego 15 złr. 85 ct.

VI. Na Bursę św. Kazimierza w Tarnowie. X. Janczy 5 złr. — X. Wojciech Dutkowski 6 złr. — X. Franciszek Karakulski 2 złr. — X. Antoni Mamak 2 złr.—

X. Józef Radoniewicz 2 złr. 84 ct. — X. Jan Kopacz 5 złr. — X. Wojciech Rogoziewicz 5 złr. — Wny Dr. Piotr Foryst c. k. adwokat krajowy w Tarnowie 10 złr. — Wna P. Leszczyńska w Tarnowie 5 złr. — Redakcya „Pogoni“ 6 złr. — X. Ign. Rajczak 2 złr. — Wna Teofila Hołyńska 1 złr. — X. La Croix 5 złr. — *W naturaliach*: Zarząd dóbr JO. księcia Sanguszki: 3 sągi drzewa, 10 korcy ziemniaków. — JWny hr. Męciński z Partynia 3 korce ziemniaków. — X. Łątka 2½ korca ziemniaków.—X. Aleksander Sołtys 3 korce ziemniaków. — Ks. La Croix 11 korcy ziemniaków i beczkę kapusty. — X. Józef Dutka 2 korce ziemniaków. — X. Kan. Franciszek Leśniak 1 korzec ziemniaków. — X. Roman Lepiarz 3 korce ziemniaków. — Wna Marya Klobassowa ze Zręcina beczkę nafty. — Wny Wódczyński ze Skrzyszowa 5 k. ziemniaków. X. Kanonik Jan Jaworski 5 złr.

Mutationes inter Venerabilem Clerum.

(inde a 10. Octobris usque ad 20. Decembris 1889).

R. *Ladislaus Smołucha*, applicatus quo Coop. ad Ecclm. p. de Kamienica.

R. *Ioannes Czopek*, translatus e Kamienica ad Przyszowa.

R. *Laurentius Okulicki*, ingressus Congregationem Oratorian. Tarnov.

R. *Stanislaus Czerski* e Radłów, translatus ad Bochnia et R. *Paulus Wołek* e Bochnia ad Radłów.

R. *Michael Januś* translatus e Chełm ad Radłów et R. *Iacobus Górka* e Wierzchosławice ad Chełm.

R. *Ladislaus Naturski*, applicatus ad Ecclm. de Wierzchosławice.

R. *Sigismundus Miętus*, Congregationi Oratorian. Tarn. valedixit et qua Coop. Expositus Ecclesiae filiali de Machowa applicatus.

R. *Andreas Niemiec*, Coop. Expositus in Machowa, translatus ad Pogorska Wola et R. *Ignatius Dziubakowski* e Pogorska Wola, translatus ad Odporyszów in locum R. *Stanislai Jaglarz*, qui translatus est ad Szczucin.

R. *Iosephus Jarzębiński*, Coop. ad Ecclm. paroch. de Szczucin translatus ad Nowy Wiśnicz.

R. *Petrus Halak* e Borzęcin, translatus ad Poręba radlna et R. *Valentinus Grochola* e Poręba radlna ad Borzęcin.

R. *Ignatius Mordarski* e Barcice ad Brzeziny translatus.

R. *Franciscus Rączka,* e Zawada ad Łącko et R. *Ioannes Mleczko,* Coop. de Łącko, constitutus administrator Spirit. in Ocieka ad tempus infirmitatis Parochi Ioannis Maciaszek.

R. *Adalbertus Rogoziewicz,* institutus ad Beneficium Curatum in Uszew et R. *Casimirus Łazarski* constitutus administrator Spiritualium in Limanowa.

Rmus ac Clmus Dr. *Aloysius Góralik,* Decanus et Praepositus Curatus Ecclesiae paroch. de Nowy Sącz, nominatus Protonotarius Apostol. ad instar. participantium et Praelatus domesticus S. Sanctitatis.

AR. *Franciscus Krysta,* Catecheta in c. r. Semin. pedagogico Tarn. et AR. *Franciscus Walczyński,* Catecheta c. r. Gimnasii Super. Tarnov. decorati R. et M.

R. *Michael Nowicki,* Catecheta c. r. Gimnasii Super. Neo Sandecensis obtinuit Exposit. can.



E Consistorio Episcopali.

Tarnoviae, die 20. Decembris 1889.

IGNATIUS
Eppus.



Stanislaus Walczyński
Scholasticus Cancellarius.

W drukarni Józefa Styrny w Tarnowie, 1889. Nakładem Kleru Dyecezalnego.